

Ur *Flamman* 15 september 2011

Johan Galtung ¹

Vad händer med Libyen nu?

Vad kommer att stå i Libyens ”sista kapitel”? Hur ska Nato fira sin seger? Kommer Sarkozy, Cameron, Berlusconi och Obama att träffas på ett hangarfartyg och förklara ”uppdraget utfört” och ställa sig på kö för utlovade oljeavtal? Johan Galtung, en av världens främste fredsforskare skriver om Libyens framtid.

Enligt Nato skrivs nu det sista kapitlet i Gaddafis Libyen. Scenariot är mycket likt slutkapitlet för Jugoslavien under Milosevic, Afghanistan under mulla Omar, Irak under Saddam Hussein och ”kriget mot terrorismen” anförd av bin Ladin: ”the Bad Guy”, skurken, elimineras. I framtida kapitel i detta nygamla korståg kommer även ortodoxa kristna att bli måltavlor, precis som de blev i korstågen åren 1095 till 1291.

Även om vi inte vet exakt hur detta ”slutkapitel” kommer att lyda, fungerar tidigare erfarenhet som en praktisk guide – en trivial men effektiv metod. Kom ihåg Santayana: de som inte lär av historien är dömda att upprepa den.

Efter att ha förstört symbolerna för Gaddafi kommer det att hållas en ceremoni för att fira Natos seger. Alla kommer att veta vem som fick honom på fall. Kommer de att träffas på ett hangarfartyg – Sarkozy, Cameron, Berlusconi, Obama (den bankrutte storebrorn) med olika bombarefälvare – och förklara ”uppdraget utfört” och ställa sig på kö för utlovade oljeavtal? Knapptast. Istället kommer ceremonin att vara mer i europeisk stil, som toppmötet mellan över 60 länders representanter i Paris den 2 september, där man lovade att släppa frysta libyska tillgångar till det nationella övergångsrådet. Andra möten kommer, precis som Petersberg I-mötet om Afghanistan 2001, att utarbeta en ny författning och sätta datum för fria val. Sedan, om Gaddafi infångas, kommer västvärldens Internationella brottmålsdomstol att följa sin rutin för Gaddafi.

Men innan dess kommer det dock att ske en massiv bränning av libyska uniformer av ”lojalister” utklädda till civila, som ställer in sig på ett långt perspektiv. Efter en månad, ett år, eller kanske tio år kommer vägbomber att börja explodera, rörledningarna och raffinaderierna att saboteras. Benghazi-klanen och dess anhängare kommer inte att kunna stå emot Sirte-klanen och dess anhängare. Då kommer naturligtvis också landet att glida in i en Nato-ockupation med marktrupper, ”för att utbilda den nya libyska armén”. Kort sagt, den vanliga historien.

Låt två grundläggande punkter framträda ur historiens dimma – dimma, bör vi notera, endast för dem med dålig syn.

Den första är att Jugoslavien, Afghanistan, Irak och Libyen alla är artificiella konstruktioner av globala arkitekter besatta av att färga in ”nationalstater” på världskartorna. De tror att medborgarna i stater med en färg utgör en ”nation”. När kommer de att lära sig att dessa nationer inte existerar och att klanernas/stammarnas/de etniska gruppernas/rasernas blod i ytterst heterogena ”vi-kulturer” är tjockare än partietideologins vatten i homogena ”jag-kulturer”. Om man vill behålla en artificiell stat i ett stycke, måste man betala priset: hårt förtryck av en lokal diktator eller en utländsk ockupant som kan hålla tillbaka centrifugala krafter.

¹ Författaren är en världsberömd norsk freds- och konfliktforskare

Den andra punkten är att det som införs med våld tenderar att leda till våld och förtryck, inte till demokrati. Vissa kommer att invända: Har inte demokrati framgångsrikt införts i Tyskland, Italien och Japan efter andra världskriget? Men det fanns andra viktiga faktorer inblandade: alla tre var homogena och två var jag-kulturer. Alla tre hade en tradition av valdemokrati och majoritetsbeslut. Och i alla tre hade diktatur och militarism uppstått inte för att hålla olika etniska grupper i schack utan av andra skäl. Kriget återställde något som tidigare hade funnits där.

Är det då ett hopplöst fall, detta krig mot Gaddafi? Om målet är ”stabil sekulär demokrati”, är svaret ja: krig kommer bara att mobilisera islamister och klaner och stammar och provocera våld och ändlöst käbbel.

Men om huvudmålet är att införa en privat, i stället för statlig centralbank, vilket redan uppnåtts av Benghazi-klanen, då är kampen inte förlorad. Och om målet var att döda en afrikansk investeringsbank i Sirte, Libyen, en afrikansk valutafond i Nigeria, en afrikansk federation och en afrikansk valuta i gulddinarer, finns det anledning att fira. I detta syfte har Obama-administrationen redan konfiskerat 30 miljarder dollar av Libyens tillgångar i USA. Och om målet var att hindra Libyen från att bli det första afrikanska landet att lyckas uppfylla FN:s millenniemål för utveckling, då kan fyrverkerierna börja.

Under tiden mognar den arabiska våren och har nu spridit sig till Israel där det äger rum massiva protester mot ojämlikhet. Raketer och attacker från Gaza under de facto-ockupation är bedrövliga, men förutsägbara. Sensommarens skörd är här: ett förändrat Egypten samtidigt som 30 års vapenvila med Israel håller på att gå upp i rök. Det kommer mer.

Men kommer det nuvarande USA/Israel-imperiet bara att ersättas av ett annat? Som jag skrev 2009 i ”The Fall of the US Empire”, kommer europeiska Nato att bli den troliga efterträdaren.

Kommer de att göra jobbet tills USA återhämtat sig och återtar sin position som världssheriff och kan fånga skurkarna, döda eller levande? Förmodligen inte. Detta fjärde imperialistiska gissel för Mellanöstern och Nordafrika (efter det ottomanska imperiet, sedan västvärlden anförd av Italien, England och Frankrike, därefter USA-Israel) kommer troligen att vara kort. De säger nu ”Libyen är inte Irak”, precis som de sa ”Irak är inte Vietnam”, och det finns skillnader, men likheterna är överväldigande.

Så vad kommer näst? Kanske ett decentraliserat Libyen, som främjar afrikansk enhet och koncentrerar sig mer på sina 500 substater än på de 54 formella staterna, och ett styre som bygger på samtycke mellan många delar istället för den västliga modellen där ”vinnaren tar allt”? Det skulle vara en mycket bättre lösning.